

EKONOMIKA ZEMĚDĚLSTVÍ

К.е.п. Добіжа Н.В.

Вінницький інститут економіки ТНЕУ, Україна

СТАН ТА ОПТИМАЛЬНІ ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Реформування національної економіки та соціально-економічних відносин українського суспільства суттєво торкнулося аграрного виробництва. З переходом до ринкової економіки ситуація на ринку сільськогосподарської техніки докорінно змінилася. Реформування аграрного сектору проводилося поспішно, супроводжувалося непродуманими заходами, особливо щодо цінової політики, тому замість зміцнення економічного і технічного стану сільськогосподарських підприємств це призвело майже до повного його розвалу. Адже від рівня технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств залежить ефективність їх господарської діяльності. Своєчасне відтворення технічних засобів є важливим фактором, що дає змогу одержати від їх застосування максимальний економічний ефект.

Оновлення техніки в сільськогосподарських підприємствах вимагає значних капітальних інвестицій, але далеко не всі аграрні формування можуть віднайти для цього потрібні кошти. Актуальність формування та розвитку технічної бази сільськогосподарських підприємств в нинішніх умовах набуває особливого значення для аграрного сектору економіки через обмеженість бюджетних коштів; нестачу власних джерел для здійснення поповнення й переоснащення технічної бази, високі процентні ставки за кредит та їх короткостроковість; інфляційні тенденції.

Зростання виробництва продукції у сільськогосподарських підприємствах України та Вінницької області свідчить про поліпшення використання виробничо-технічного потенціалу. Разом із тим це не рівень виробництва притаманний науковообґрунтованому формуванню та використанню виробничо-технічного потенціалу.

У Вінницькій області, наявність тракторів становить лише 52% від їх технологічної потреби. Аналогічна ситуація простежується із наявністю комбайнів. Кількість зернозбиральних комбайнів у 2011 р. зменшилася порівняно з 2002 р. в два рази і становить 47% від технологічної потреби. Наявна в регіоні техніка не забезпечує науковобґрунтовану технологію виробництва сільськогосподарської продукції (табл.1). Скорочення машинно-тракторного парку в сільськогосподарських підприємствах досліджуваного регіону призвело до зростання навантаження на одиницю техніки.

Динаміка наявності та технологічна потреба в технічних засобах сільськогосподарських підприємствах Вінницької області

Показник	Рік			Технологічна потреба
	2002	2006	2011	
Наявність: тракторів – всього, тис. од.	21,2	13,5	14,5	26,9
комбайнів, тис. од.				
зернозбиральних	4,6	3,1	2,5	5,3
кормозбиральних	2,1	1,2	0,8	2,1
бурякозбиральних	1,6	1,1	0,7	1,5
картоплезбиральних	0,05	0,02	0,02	0,07

Технічна база сільського господарства України та Вінницької області оновлюється незадовільно. Темпи списання техніки перевищують темпи її закупівлі, що призвело до зниження ефективного використання технічної бази в аграрних підприємствах.

На ефективність використання машинно-тракторного парку впливає комплекс факторів, які знаходяться між собою як у кількісних, так і якісних взаємозв'язках і співвідношеннях. Визначальним з них є технічна оснащеність.

Дослідивши певну групу сільськогосподарських підприємств за рівнем технічної оснащеності, ми дійшли до висновку, що із зростанням вартості основних виробничих фондів з розрахунку в середньому на одного працівника зростають показники ефективності використання всіх ресурсів. При цьому спостерігаються більш високі темпи зростання технічної оснащеності та її віддача в тих господарствах, в яких вона найвища. Саме тому формування оптимальної матеріально-технічної бази в аграрних підприємствах обумовлена наявними коштами на матеріально-технічне забезпечення та рівнем технічної оснащеності виробництва. Оптимальний виробничо-технічний потенціал, який забезпечує ефективну господарську діяльність можна створити тільки шляхом укрупнення землекористувань господарств.

Створення міжгосподарських кооперативних формувань може бути вигідним для усіх господарюючих сторін. У них з'являється перспектива гарантовано, раціонально і ефективно завантажувати виробничо-технічні потужності, ефективно реалізувати вироблену продукцію, збільшувати прибутки від господарської діяльності. У таких формуваннях доцільно організувати прокат та оренду технічних засобів для виконання механізованих процесів у наближених фермерських та селянських господарствах.

Отже у сучасних умовах проблему ефективного використання техніки слід вирішувати шляхом розвитку кооперації, спрямувавши її на лізингові відносини при державній підтримці сільськогосподарського товаровиробника. У міжгосподарських кооперативних формуваннях можна гарантовано, раціонально і ефективно завантажувати виробничо-технічні потужності, організовувати прокат та оренду технічних засобів виконанням робіт у наближених фермерських та селянських господарствах.

Литература:

1. Ринок сільськогосподарської техніки: проблеми становлення / [Яковенко В. П., Білоусько Я. К., Підлісецький Г. М., Товстопят В. Л.] ; за ред. Г. М. Підлісецького. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 220 с.
2. Сільське господарство Вінниччини за 2007 рік. Статистичний збірник. Держкомітет статистики України. Вінниця ВОП. Головне управління статистики у Вінницькій області / за ред. В.І.Погорельської. – 2008. – 277 с.

А.Ш.Ғ.д. Қожабаев Ж.І.

Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институтының Талдықорған филиалы, Қазақстан

АУЫСПАЛЫ ЕГІСТЕГІ АРПА ӨСІМДІКТЕРІНІҢ ЖАПЫРАҚ АЛАҢЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУЫ

Сыртқы ортаның екпе дақылдар дамуына әсерін тиянақты бақылай келіп, фотосинтез бен түпкі өнім арасындағы айнымас тікелей байланысты осы ілімнің негізін қалаушылар ежелден-ақ атап көрсеткен.

К.А.Тимирязевтің [1] пікірінше, топырақтың құнарлылық шегі тынайтқыштар және судың мөлшерімен емес, күннің жарық энергиясымен анықталады. Егер егістік алқаптың күн қуатын барынша пайдалану мүмкіндігі 10-15% деп есептесек, бірақ іс жүзінде ауыл шаруашылығы өсімдіктері оның тек 1-2 пайызын ғана тұтынады.

Демек, болашақ мол өнімнің негізін қалау үшін күн сәулесінің қуатына сәйкес топырақтың су және қоректік режимдері оңтайландырылса, ал өндіріске енгізілген мүмкіндігі шектеулі сорттар күрделі селекциялық өзгертудің қажеттігін дәлелдейді.

Профессор А.А.Ничипоровичтің [2] тұжырымы бойынша, ғылымның барлық саласын пайдалана отырып, ең өнімді фотосинтетикалық жұмыс атқаратын егістік құрылымын қамтамасыз ету – бүгінгі таңдағы өсімдік шаруашылығының негізгі міндеті. Осы тұрғыдан алғанда фотосинтез